

Uzaktan Eğitim Kalite Standartlarının Belirlenmesi¹

Determining Distance Education Quality Standards

Abdullatif KABAN

Bayburt Üniversitesi, Bayburt Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü, Bayburt, Türkiye

Ebru KILIÇ ÇAKMAK

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü, Ankara, Türkiye

İlk Kayıt Tarihi: 25.11.2014

Yayına Kabul Tarihi: 30.05.2015

Özet

Bu araştırmada, detaylı bir alanyazın taraması ve belge incelemesi ile elde edilen veriler temel alınarak uzman görüşleri doğrultusunda Uzaktan Eğitim Kalite Standartlarının belirlenmesi, belirlenen standartların önemine ve kullanılabilirliğine yönelik uzaktan eğitim çalışanlarının görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu çalışmada nitel yöntemlerle başlayıp nicel yöntemlerle devam edilen keşfedici desen kullanılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında, uluslararası uzaktan eğitim kurumlarının belirlediği uzaktan eğitim standartları üzerinde belge incelemesi yapılmıştır. Yapılan inceleme sonrasında elde edilen 25 boyut ve 337 standart maddesi iki tur uzman görüşü alma aşaması ile değerlendirilmiştir. Sonuçta 10 boyut altında toplam 97 standart maddesi Uzaktan Eğitim Kalite Standartları olarak belirlenmiştir. Araştırmanın nicel kısmında ise Uzaktan Eğitim Standartları Belirleme Envanteri ile belirlenen standartların önemine ve kullanılabilirliğine ilişkin uzaktan eğitim çalışanlarının görüşleri alınmıştır. Çalışmanın bu aşamasında 4 üniversitenin uzaktan eğitim çalışanlarından oluşan 56 katılımcı görüş bildirmiştir. Katılımcılar bu çalışma kapsamında belirlenen Uzaktan Eğitim Kalite Standartlarını kullanılabilir ve önemli bulmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim kalite standartları, uzaktan eğitim, kalite güvencesi, akreditasyon, standart belirleme.

Abstract

In this research, it is aimed to determine the Distance Education Quality Standards based on data obtained from a detailed literature review and document analysis in accordance with the expert opinions and find out distance education professionals' views about the importance and usability of these standards. In this study, exploratory design was used which start from quantitative methods continues to qualitative methods. In the qualitative part of the study, a document analysis was conducted on distance education standards identified by international distance education institutions. Obtained after the examination 25 dimensions and 337 standard items were evaluated in two rounds by distance education experts. As a result 97 standard items under the 10 dimensions were determined as Distance Education Quality Standards. In the quantitative part of the study, the opinions of distance education professionals regarding the importance and usability of the standards was taken by Inventory of Distance Education Standards. At this stage of the study, 56 participants consisting of distance education employees from four universities reported the views. Participants found the Distance Education Quality

1. Bu çalışma "Uzaktan Eğitim Kalite Standartlarının Belirlenmesi ve Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sisteminin İncelenmesi" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

Standards set out in this study are very useful and significant.

Keywords: *Distance education quality standards, distance learning, quality assurance, accreditation, determining standards.*

1. Giriş

Küresel bilişim teknolojilerinin yeni hizmetlerinin en önemlilerinden birisi de uzaktan eğitimidir. Web tabanlı teknolojilerde yaşanan hızlı artışlar, sanal öğrenme topluluklarının çoğalmasına ve bu nedenle bilgi miktarının artmasıyla birlikte karmaşık bir hal almasına yol açmıştır (Yang, Chen, Kinshuk, & Chen, 2007; Schulte, 2011). Uzaktan eğitimdeki bu hızlı büyümenin verdiği zorunlulukla yükseköğretim kurumları nitelikli çevrimiçi eğitim sağlamak durumunda kalmaktadır (Darcy, 2009; Yükseltürk & Bulut, 2007). Clark (2003) kaliteyi “bir ürün veya sürecin amaca uygun olduğunu garanti eden niteliği” şeklinde tanımlarken standardı ise “belirli bir ders veya çalışma programına kayıtlı başarılı bir öğrencinin beklenen başarı düzeyini belirleyen ölçütler” şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca kalitenin, uzaktan eğitimdeki sorunlarla başa çıkma, akreditasyon, etkili ve verimli içerik geliştirme süreci ve etkili pedagoji olduğu belirtilmektedir (Benson, 2003). Müşterilerin beklentilerinin fazlasıyla karşılanması olarak tanımlanan (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1985) kalite, uzaktan eğitim için düşünüldüğünde öğrencilerin eğitim ihtiyacını her zaman her yerde karşılamak olarak nitelendirilebilir. Bu tanımlardan hareketle uzaktan eğitimde kaliteyi sağlamanın bir gereği olarak uzaktan eğitim bütün boyutlarını kapsayan bir standart listesine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Uzaktan eğitimde kalite standartları, uzaktan eğitimin değerlendirilebileceği birtakım kural ve gereksinim setleri halinde akreditasyon grupları, profesyonel dernekler, vakıflar ve hatta bireysel çalışmalar tarafından oluşturulmaktadır (Lockee, Burton, & Potter, 2010).

İnternet sayesinde bilginin miktarı hızlı bir şekilde artsa da ne yazık ki bu, artan bilginin niteliğinin de arttığı anlamına gelmemektedir (van de Bunt-Kokhuis, 2003; Scull, Kendrick, Shearer, & Offerman, 2011). Ortaya çıkan nitelik sorunlarının çözülmesi için uzaktan eğitimde akreditasyon vazgeçilmez bir durum haline almıştır (Gürol & Sevindik, 2004). Ülkemizde bu anlamda yapılan çalışmalara (Çabuk Anaper, Uluçay, & Çabuk, 2013; Çolak, Kokoç, & Karal, 2011; Koçdar, 2011) rastlamak mümkündür. Ancak akreditasyon sürecinin temel taşlarından birisi olan standartların belirlenmesi konusunda detaylı çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Aktan & Gencel, 2007; Uysal & Kuzu, 2011).

Alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitimin kalitesini değerlendiren birçok yaklaşımın araştırmacılar ve uygulayıcılar tarafından tartışıldığı görülmektedir (Alexander & Golja, 2007; Alley & Jansak, 2001; Bridgland & Goodacre, 2005; Brown, 2000; Grabowska, 2003; Hopkins, Jackson, & Webb, 2003; Poumay, 2003; Rathsmann & Sjölund, 2003). Kalite kontrol kavramı (Juran & Godfrey, 1999) ve toplam kalite yönetimi (Deming, 1982) eğitim kalitesinin değerlendirilmesinde temel ölçekler olarak kullanılmaktadır (Pawlowski, Barker, & Okamoto, 2007). Ayrıca; uzaktan eğitimin genel başarısının büyük ölçüde program ile bütünleşik kalite değerlendirme stratejilerine bağlı olduğu (Lee & Dziuban, 2002) düşünülmektedir.

Benson (2003) bir uzaktan eğitim programı planlanırken tüm paydaşların bir ma-

saya oturması gerektiğini söylemektedir. Bu amaçla belirlenecek standartlar program yöneticileri, öğretim üyeleri, personel ve diğer önemli paydaşların çabalarına birçok açıdan katkıda bulunacaktır (Olson & Shershneva, 2004). Ehlers (2007) ise kaliteyi artırma ile ilgili paydaşların, başarılı geçecek bir öğrenme süreci geliştirmek amacıyla kalite okuryazarlığı adı verilen becerilere ihtiyaç duyduklarını öne sürmektedir. Mars-hall (2004), açıkça ölçülebilen bir özelliğe sahip olan standartların, uzaktan eğitim için yararlı ve gerekli olduğunu öne sürmektedir. Ehlers, Goertz, Hildebrandt ve Pawlowski (2005), Avrupa’da yapılan uzaktan eğitime yönelik kalite çalışmalarını inceleyerek e-öğrenmenin belgelendirilebilmesi için genel kabul görmüş standartların geliştirilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır. Uzaktan eğitimde kalite güvencesi olarak adlandırılan standart belirleme çalışmaları bir kurum veya programın alt yapı, bakım ve geliştirme işlemlerini kapsayan, kabul edilebilir uzaktan eğitim standartlarını belirlemek için planlı ve sistematik bir şekilde gözden geçirilme sürecini ifade etmektedir (CHEA, 2001). Uzaktan eğitim standartları belirlenirken kurumun özel durumları dikkate alınmalı ve dikkatli bir şekilde analiz edilmelidir (Yeung, 2002).

Yükseköğretim için uzaktan eğitimin kalite standartlarını belirlemeye yönelik yapılan ilk çalışma Chickering ve Gamson (1987) tarafından yapılmış ve “Yükseköğretimde İyi Uygulama için 7 İlke” başlıklı yayın ile duyurulmuştur. Chickering ve Ehrmann (1996) ise bu ilkelerin nasıl uygulandığını gösteren bir başka çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmada yedi ilkenin uygun ve etkili bir yolla yürütülmesi için bilgisayar, video ve iletişim teknolojilerinin kullanımı açıklanmıştır. Bu ilkeler, özellikle 1990’lı yıllarda, akademisyenler ve ders tasarımcıları için önemli bir rehber haline gelmiştir (Chao, Saj, & Tessier, 2006). Chickering ve Gamson tarafından geliştirilen ilkeler daha sonra Grand Rapids Devlet Üniversitesi tarafından benimsenerek “GRCC Uzaktan Eğitim Standartlarının” iki bölümünden birisi olan öğretim elemanı odaklı standartlar olarak kullanılmıştır (GRCC, 2012).

Uzaktan eğitimin kalite standartlarını ortaya çıkaran çalışmalar incelendiğinde uzaktan eğitimin birçok boyutuna değinildiği görülmektedir. Farklı şekillerde gruplandırılan boyutlardan en çok değinilenleri öğretim elemanı, eğitim programları ve öğretim, ölçme ve değerlendirme, kütüphane ve öğrenme kaynakları, öğrenci destek hizmetleri, kurumsal işleyiş, ders geliştirme, öğretme ve öğrenme süreci, kurumun misyonu ile öğrenme hedefleri ve çıktılar (Alley & Jansak, 2001; Barker, 2007; Chickering & Gamson, 1987; Frydenberg, 2002; GRCC, 2012; Herrington, Herrington, Oliver, Stoney, & Willis, 2001; IDECC, 2005; IHEP, 2000; NCPSA, 2010) şeklinde sıralanabilir.

Bu çalışma, dünya çapında önde gelen uzaktan eğitim kuruluşlarının yaptığı çalışmalar ve uzman görüşleri göz önünde bulundurularak uzaktan eğitim kalite standartlarının oluşturulmasına odaklanmıştır. Bu çalışmada kullanılan standart kavramı, bir uzaktan eğitim programının yürütülmesinde kullanılabilir asgari ölçütler anlamına gelmektedir. Bu çalışmada ortaya konulan uzaktan eğitim standartları kurumların, kendi standartlarını üzerine kuracakları bir yapı sunma noktasında önemlidir. Ortaya çıkan sonuçların uzaktan eğitim veren kuruluşlara eğitim kalitesini yükseltme ve kendi uzaktan eğitim uygulamalarını değerlendirme konusunda rehberlik etmesi beklenmektedir. Bu çalışmada detaylı bir alanyazın taraması ve belge incelemesi ile elde edilen veriler temel alınarak uzman görüşleri doğrultusunda Uzaktan Eğitim Kalite Standartlarını (UEKS)

belirlemek, belirlenen standartların önemine ve kullanılabilirliğine yönelik uzaktan eğitim çalışanlarının görüşlerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Uzaktan eğitim kalite standartları nelerdir?
2. Alanyazın temel alınarak oluşturulan UEKS'nin önemine yönelik uzaktan eğitim çalışanlarının görüşleri nelerdir?
3. Alanyazın temel alınarak oluşturulan UEKS'nin kullanılabilirliğine yönelik uzaktan eğitim çalışanlarının görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel yöntemlerle başlayıp nicel yöntemlerle devam edilen keşfedici desen kullanılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında uzaktan eğitim standartlarının belirlenmesi için belge incelemesi yapılmıştır. Bu aşamada uzaktan eğitimde deneyim sahibi eğitim kurumu ve kuruluşlarının belirlediği uzaktan eğitim standartları incelenerek bir standart havuzu oluşturulmuştur. Çalışmanın nicel kısmında ise oluşturulan standart maddeleri üzerinde likert soruların bulunduğu bir envanter ile uzman görüşleri alınmıştır.

Evren ve Örneklem

En az dört yıl deneyim sahibi olması nedeniyle en geç 2009'da uzaktan eğitim uygulamalarına başlayan üniversiteler çalışmanın evreni olarak seçilmiştir. Çalışmada bu evrenden uygun örnekleme yöntemiyle belirlenen 4 üniversitenin uzaktan eğitim merkezleri ve bu merkezlerde farklı pozisyonlarda çalışan 56 kişi, çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Uzaktan eğitim konusunda deneyim sahibi olması ve önlisans, lisans, lisans tamamlama ve yüksek lisans programlarına sahip olması gibi özellikleri nedeniyle Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi uzaktan eğitim birimi çalışanları örneklem olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında ihtiyaç duyulan veriler nitel ve nicel araçlar kullanılarak toplanmıştır. Bu bağlamda belge incelemesi ve çeşitli formlardan yararlanılmıştır. Uzaktan eğitim alanında deneyim sahibi uluslararası kurum ve kuruluşların uzaktan eğitim standartlarına yönelik yayımladıkları çalışma ve raporlar üzerinde belge incelemesi yapılarak standart maddeleri havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu maddeler, uygulamaya gönüllü bir şekilde katılan birinci turda 9, ikinci turda 14 uzmanın görüşü alınarak Uzaktan Eğitim Standartları Belirleme Envanteri (UESBE) geliştirilmiştir. Geliştirilen envanter alanyazında uzaktan eğitim standardı olarak belirtilen maddeler hakkında görüş toplamak amacıyla kullanılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin tamamından elde edilen puanlar değil de her bir standart maddesine verilen puanların çözümlenmesi yapılarak bu standart maddelerinin değerini ortaya koyduğu için, veri toplama aracına envanter ismi verilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler üzerinde nitel ve nicel çözümleme yöntemleri kullanılmıştır. Çözümleme yapılırken Microsoft Excel ve SPSS 20.0 programlarından faydalanılmıştır. Alanyazında öne sürülen standartları belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar taranarak elde edilen belgeler içerik çözümlemesi yöntemiyle incelenip, elde edilen kodlamaların çözümlenmesi için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Birinci ve ikinci tur uzman görüşlerinin alınması ile elde edilen veriler yine nicel ve nitel yöntemlerle çözümlenmiştir. UESBE ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise nicel yöntemler kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan veriler üzerinde yapılan istatistiksel ve betimsel çözümlenmeler sonrasında elde edilen bulgulara ve bu bulgular üzerinde yapılan yorumlara yer verilmiştir.

Uzaktan Eğitim Kalite Standartları Nelerdir?

Birinci araştırma sorusu olan “Uzaktan eğitim kalite standartları nelerdir?” sorusunun cevabını araştırırken uluslararası uzaktan eğitim kurumlarının standartlarını içeren belgeler incelenmek üzere toplanmıştır. Kurumların uzaktan eğitim standartları incelenmiş ve kullandıkları bütün standart maddeleri ile bir havuz oluşturulmuştur. Bu havuzda aynı boyut altında yer alan maddeler birleştirilerek uzaktan eğitim standartları listesi oluşturulmuştur.

Tamamı 25 boyut altında listelenen 337 maddeden oluşan standart havuzu üzerinde birinci tur uzman görüşü alındıktan sonra, SPSS 20.0 programı ile betimleyici istatistik analizi yapılarak ortalama ve standart sapma değerleri elde edilmiştir. Bu değerler Microsoft Excel programı ile yapılan içerik çözümlemesinde kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde her bir standart maddesine verilen puanların ortalamalarının 1.88 ile 4.89 arasında, her bir standart maddesinin standart sapmasının ise 0.333 ile 2.041 arasında değiştiği görülmektedir.

Uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda yapılan çözümleme sonucu maddelerin 105 tanesi kullanılabilir madde olarak belirlenmiştir. 152 madde belirlenen 105 maddeye benzer ifadeler içerdiği için bu maddelerle eşleştirilip, listeden çıkarılmıştır.

Yapılan çözümleme sonrasında 80 maddenin kullanılamaz olduğu görüşüne dayanarak doğrudan çıkarılmasına karar verilmiştir. Uzmanların belirttikleri görüş doğrultusunda bu maddelerden 15 tanesinin ifadesinin anlaşılınması, 11 tanesinin standartları yayımlayan kuruma özel maddeler olması, 54 tanesinin ise ölçülebilen standart maddeler olmaması nedenlerinden dolayı çıkarılmalarına karar verilmiştir.

Birinci tur uzman görüşü verilerinin çözümlenmesinin ardından 3 boyut altında madde kalmadığı için doğrudan listeden çıkarılmıştır. Daha sonra altında 1 veya 2 madde kalan 6 boyuta ait maddeler ise içerik açısından en uygun boyut altına taşınmış ve altında madde bulunmayan bu 6 boyut yine listeden çıkarılmıştır. Boyutlar hakkında uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda yapılan güncellemeler sonrasında 5 boyut,

diğer boyutlarla birleştirilmiştir. Yapılan madde çıkarma ve taşıma işlemleri sonrasında 11 boyut altında toplam 105 standart maddesi elde edilmiştir.

Kalan 105 madde üzerinde ikinci tur uzman görüşü alındıktan ve yeniden içerik çözümlemesi yapıldıktan sonra, yine benzer ve çıkarılması gereken maddeler belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde her bir standart maddesine verilen puanların ortalamalarının 3.43 ile 4.79 arasında, her bir standart maddesinin standart sapmasının ise 0.426 ile 1.598 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Birinci tur uzman görüşü sonuçları ile kıyaslandığında ortalama puanları arasındaki farkın azalmış olması, standart maddelerine verilen görüşlerin birbirine yaklaştığı anlamına gelebilir.

Alınan ikinci tur uzman görüşleri doğrultusunda uygulanabilir olmayan maddeler çıkarılmış, ifadesi düzgün olmayan maddeler düzeltilmiş ve yeri uygun olmayan maddeler ise başka boyutlara taşınmıştır.

Uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda yapılan çözümleme sonucu 105 standart maddesinin 96 tanesi kullanılabilir madde olarak belirlenirken 1 madde doğrudan, 8 madde bir başka maddeye benzer ifadeler içerdiği için bu maddelerle eşleştirilerek listeden çıkarılmıştır.

Onaylanan 96 adet standart maddesinin 12 tanesi başka boyutlara taşındığı için boyutlardan bir tanesinin altında hiç madde kalmamıştır. İkinci tur uzman görüşü verilerinin çözümlenmesinde çıkarılan maddelerin yanı sıra bir adet standart maddesinin eklenmesi önerilmiştir. Eklenen bu madde ile birlikte 10 boyut altında toplam 97 standart maddesi UEKS olarak belirlenmiştir. Belirlenen UEKS boyutları; Öğretim Elemanı, Eğitim Programları ve Öğretim, Ölçme ve Değerlendirme, Kütüphane ve Öğrenme Kaynakları, Öğrenci Destek Hizmetleri, Kurumsal İşleyiş, Ders Geliştirme, Öğretme ve Öğrenme Süreci, Kurumun Misyonu ve Öğrenme Hedefleri ve Çıktılardır.

UEKS olarak belirlenen maddeler son olarak alan uzmanları tarafından dil ve anlam kontrolünden geçirilerek ifadeler üzerindeki imlâ ve anlatım bozuklukları giderilmiştir. Veri toplama aracında kullanılan ve uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan boyutlar ve her bir boyut altında listelenen standart maddeleri Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10'da verilmektedir.

Tablo 1. Öğretim Elemanı Boyutu ve Standart Maddeleri

A. ÖĞRETİM ELEMANI

1. Öğretim elemanı, çevrimiçi ortamda derse başlamadan önce kendini tanıtır.
2. Öğretim elemanı, öğrencinin öğrenme kaynaklarını etkili bir şekilde kullanıp kullanmadığını gözlemler.
3. Öğretim elemanı, izlenice hazırlar ve ders başlamadan önce öğrencilere iletir.
4. Öğretim elemanı, ders içi soruları cevaplama süresi ve katılımcılara geribildirimde bulunmasına dair ölçütleri açıkça belirtir.
5. Öğretim elemanı, çevrimiçi derslerdeki görevlerini tamamlamak için yeterli miktarda zaman ayırır.
6. Öğretim elemanı, öğrencileri uygun kaynaklara yönlendirir.
7. Öğretim elemanı, ürün ve performans değerlendirmesi için, açıkça ifade edilmiş ve öğrencilere ilan edilmiş ölçütler kullanır.

A. ÖĞRETİM ELEMANI

8. Öğretim elemanı, çalışma, iş birliği öğrenme veya problem çözme grupları oluşturmak için çevrimiçi iletişim araçlarını kullanır.
9. Öğretim elemanı, ödev ve kavramların sınıf içinde tartışılması için sınıf içi tartışma konuları belirler.
10. Öğretim elemanı, sohbet araçlarını (eş zamanlı ve eş zamansız) etkin bir biçimde kullanır.
11. Öğretim elemanı, dersleri tasarlarlarken etkin olay, araştırma ve simülasyon gibi yöntemlerden faydalanır.
12. Öğretim elemanı, e-posta gibi bireysel bir kanal yoluyla öğrencilere hızlı, yapıcı ve anlamlı geribildirimler verir.

Tablo 2. Eğitim Programları ve Öğretim Boyutu ve Standart Maddeleri**B. EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM**

1. Ders içerikleri müfredat içerisinde sıralı bir gelişim ve mantıksal ilerleme sağlar.
2. Çevrimiçi içerikler arasındaki gezinme yapısı mantıklı, tutarlı ve etkilidir.
3. Etkileşim için öğrenciden beklenen gereksinimler açıkça belirtilir.
4. Kurum, çeşitli ders içeriklerine nereden erişileceği ve öğretime nasıl başlanacağını açıkça belirtir.
5. Çevrimiçi tartışmalar, e-posta ve diğer iletişim biçimlerinin kullanımında uyulacak kurallar açıkça belirtilir.
6. Kurum, kullanılan teknolojinin, programların doğasına ve hedeflerine uygun olmasını sağlar.
7. Kurum, öğretim elemanlarına ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sunar.
8. Kurum, uzaktan ders verecek öğretim elamanlarına uygun hizmet içi eğitimler sağlar.
9. Kurum, içeriklerin, programların ve derslerin güncelliğinden sorumludur.
10. Kurum, uzaktan eğitim programını planlarken veya ders içeriklerini geliştirirken engelli bireylerin ihtiyaçlarını dikkate alır.
11. Kurum, disiplin ve / veya programa yönelik ön koşul bilgilerini açıkça belirtir.

Tablo 3. Ölçme ve Değerlendirme Boyutu ve Standart Maddeleri**C. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**

1. Tüm öğrenciler, uzaktan eğitim olanaklarına eşit erişim hakkına sahiptir.
2. Öğrenci ile etkileşim uygun mekanizmalarla değerlendirilir.
3. Uzaktan eğitimin tasarımı ve dağıtımı dâhil öğretim elemanlarının pedagojik, teknik ve diğer gerekli becerileri düzenli olarak değerlendirilir.
4. Kurum, öğrenme çıktıları ve memnuniyet açısından uzaktan eğitim programlarını örgün öğretim ile karşılaştırır.
5. Öğretme-öğrenme süreci ve programın etkililiği çeşitli yöntemler kullanılarak değerlendirilir.
6. Öğrenci ve öğretim elemanı memnuniyetleri, değerlendirme süreçleriyle düzenli olarak ölçülür.
7. Ders etkinlik ve kaynakları ile tutarlı bir şekilde seçilen ölçme araçları, belirtilen öğrenme hedeflerini ölçer.
8. Başarıyı değerlendirme ilkeleri açıkça belirtilir.
9. Öğrencinin başarısı ve becerileri değerlendirilir ve sonuçlar öğrenciye bildirilir.
10. Değerlendirme sonuçları, öğretim ve öğrenme sürecinin geliştirilmesinde ve karar verme sürecinde kullanılır.
11. Kurumda öğrenci, öğretim elemanı ve genel olarak sistemin değerlendirilmesinden sorumlu bir ölçme değerlendirme birimi bulunur.

Tablo 4. Kütüphane ve Öğrenme Kaynakları Boyutu ve Standart Maddeleri

D. KÜTÜPHANE VE ÖĞRENME KAYNAKLARI

1. Kurum, öğrencinin uygun kütüphane kaynaklarına erişmesini ve bunları etkili bir şekilde kullanmasını sağlar.
2. Öğrencinin ihtiyaçlarına, bilgi ve deneyimlerine uygun kaynaklar verilir.
3. İçerik, harici bir kurumdan sağlandığında sağlayıcı kurum, ders içeriklerinin etkili olmasından ve önemli hatalar, yanıltıcı veya güncelliğini yitirmiş yaklaşım, kavram ve bilgi içermemesinden sorumludur.
4. Uzaktan eğitim için gerekli olan donanım, yazılım veya özel kaynak gereksinimleri açık bir şekilde öğrenciye bildirilir.
5. Ödünç kitap ve belge dağıtım gibi kütüphane hizmetleri sağlanır.
6. Öğretim Yönetim Sisteminin ana sayfasında, kütüphane hizmetlerine doğrudan bağlantı ve uygun elektronik istek formları yer alır.

Tablo 5. Öğrenci Destek Hizmetleri Boyutu ve Standart Maddeleri

E. ÖĞRENCİ DESTEK HİZMETLERİ

1. Kurum, program veya dersler için uygun donanım, tesis ve laboratuvar sağlar.
2. Kurum, öğrenciye kayıt olduğu bir dersi ne zamana kadar bırakabileceğini bildirir.
3. Öğrencilere teknik desteğe nasıl erişeceklerine ilişkin bilgiler verilir.
4. Destek hizmetleri kişiye en kısa sürede, zamanında ve mümkün olan her yerde verilir.
5. Kurumun, öğrencinin yaşayabileceği problemleri çözebilecek politikaları vardır.
6. Kurum, öğrenci kabulü, yerleştirme, finansal yardım, akademik danışmanlık ve ders materyallerinin ulaştırılması gibi geniş bir yelpazesi olan öğrenci hizmetlerine uygun erişim sağlar.
7. Kurum, mevcut hizmetlerin, programların ve kabul şartlarının uygun bir şekilde sunulduğu tanıtımlar yapar ve program başvuru ve kabul bilgilerini sunar.
8. Kurum, yeni öğrencilerin programın sunumunda kullanılan teknoloji için uygun donanım ve teknoloji yeterliliğine sahip olduğundan emin olur.
9. Öğrenciler, elektronik ortamların kullanılmasına yönelik yönergelere ve teknik destek ekibine ulaşım ile ilgili konularda bilgilendirilir.
10. Öğrenci şikâyetleri hızlı ve doğru bir şekilde cevaplanır.

Tablo 6. Kurumsal İşleyiş Boyutu ve Standart Maddeleri

F. KURUMSAL İŞLEYİŞ

1. Kurum, öğrencilerin çevrimiçi derslerde yaşadıkları sıkıntıların ilgili birimlere iletiğinden emin olmak için çevrimiçi sınıfları düzenli olarak gözlemler.
2. Öğretim elemanlarına çevrimiçi derslerini yönetmeleri için teknik destek hizmeti verilir.
3. Öğretim elemanının seçiminde adil bir şekilde uygulanan işlemler, kurallar ve prosedürler kullanılır.
4. Kurum, öğrenci, ders, personel ve ödeme bilgilerini güvenli bir şekilde saklar ve yönetir.
5. Merkezi bilgi işlem birimi, uzaktan eğitim alt yapısının gelişmesine destek sağlar.
6. Okul yönetim kurulu yürütme, idare ve liderlik gibi her bir yönetim seviyesinin açıkça tanımlı olduğu rollere sahiptir.
7. Kurumun, geçiş yapan öğrencilerin kredi transferi için açıkça tanımlanmış prosedürleri vardır.
8. Uzaktan eğitim kalite standartları açık ve kapsamlı bir şekilde belirlenmiştir.
9. Uzaktan eğitim kalite standartları tutarlı bir şekilde uygulanır ve düzenli olarak gözden geçirilir.
10. Yeni uzaktan eğitim programlarının tasarımı ve öğretim teknolojilerinin kullanımı için yapılan planlar kurumun politikaları ile uyumludur.

F. KURUMSAL İŞLEYİŞ

11. Uzaktan eğitim programlarının teknoloji altyapısı etkili bir şekilde yönetilir ve desteklenir.
12. Kurum, uzaktan eğitim materyallerinin hazırlanması ve dağıtılmasına yönelik telif hakları politikasına sahiptir.
13. İki veya daha fazla kurum tarafından sağlanan hizmetler, taraflar arasındaki sorumluluk ve hakların açıkça ifade edildiği yazılı bir sözleşme kapsamında değerlendirilir.
14. İhtiyaçların başka bir ülkeden karşılanması durumunda sağlayıcı kurum ilgili tüm yasal gereksinimlere bağlı kalır.
15. Bütün personel ve öğretim elemanları kendi pozisyonlarına uygun nitelik ve deneyimlere sahiptirler.
16. Teknoloji ve teknik altyapıda gerçekleştirilecek yenilikler iyi bir şekilde planlanır, bu işlemler ve sürdürülebilirliği için gerekli kaynaklar sağlanır.

Tablo 7. Ders Geliştirme Boyutu ve Standart Maddeleri**G. DERS GELİŞTİRME**

1. Öğrenci ile etkileşim, özel öğrenme yöntemleriyle desteklenir.
2. Ders, görsel ve işitsel içeriklerin eş değer seçeneklerini içerir.
3. Ders içeriğinin tasarımı, bu içeriğin sunulmasında ihtiyaç duyulan teknolojileri barındırır.
4. Ders tasarımı, okunabilirliği kolaylaştırır ve dikkat dağılımını en aza indirir.
5. Ders içinde kullanılan konu ve materyallere yönelik kaynak verilir.
6. Öğrencinin tamamlaması gereken materyallerin mecburi veya isteğe bağlı olduğu açıkça belirtilir.
7. Ders içeriğinin tasarımında ve sunumunda kullanılacak teknolojiler için, minimum standartları içeren kılavuzlar oluşturulur.
8. Öğretim materyalleri, standartlara uygunluğu açısından düzenli aralıklarla gözden geçirilir.
9. Dersler; öğrencilerin analiz, sentez ve değerlendirme yapmalarını sağlayacak şekilde tasarlanır.
10. Dersin uzaktan eğitimle verilmesi için uygun uzaktan eğitim biçimi ve öğretim stratejileri kullanılır.
11. Ders içerikleri bireysel çalışmayı kolaylaştıracak ve çalışma becerilerini geliştirecek şekilde tasarlanır.
12. Öğrenci-öğretmen etkileşimini (eş zamanlı ve eş zamansız) sağlayacak mekanizmalar vardır.

Tablo 8. Öğretme ve Öğrenme Süreci Boyutu ve Standart Maddeleri**H. ÖĞRETME VE ÖĞRENME SÜRECİ**

1. Öğretim elemanları ve öğrenciler, ödevlerin teslim ve sonuçlarının açıklanma tarihleri konusunda birlikte karar verirler.
2. Öğrencilere, kaynakların doğruluğunu değerlendirebilecek seviyede etkili araştırma yöntemleri bilgisi verilir.
3. Kurum, istekli bir öğrenme ortamı sunar.
4. Program ve dersler bir bütün olarak ve birbiri ile ilişkili olacak şekilde geliştirilir, yayımlanır ve değerlendirilir.
5. Öğretim yönetim sistemi düzenli ve kapsamlı bir şekilde yönetilir.
6. Uzaktan eğitim birim ve programları eleştirel ve bağımsız düşünmeyi ve yaşam boyu öğrenmeyi kolaylaştırır.

Tablo 9. Kurumun Misyonu Boyutu ve Standart Maddeleri**İ. KURUMUN MİSYONU**

1. Kurumun misyonu düzenli olarak gözden geçirilir.
2. Kurum, kendi etkinliği ve öğrenci performansının gelişimi için paylaşılan amaç ve istikameti içeren iyi tanımlanmış bir misyona sahiptir.
3. Kurumun misyonu müfredat ve öğrenme sürecine rehberlik eder.
4. Uzaktan eğitim programı, kurumun misyon ve hedefleri ile tutarlıdır.
5. Kurum, misyon ve hedeflerini gerçekleştirmek için yeterli insan kaynağı, teknoloji, fiziksel tesis imkânları ve bütçe sağlar.
6. Kurum, misyonunu destekleyen ve misyonu ile tutarlı bir yönetim yapısı kurar.

Tablo 10. Öğrenme Hedefleri ve Çıktılar Boyutu ve Standart Maddeleri**J. ÖĞRENME HEDEFLERİ VE ÇIKTILAR**

1. Ders, öğrenme amaç ve/veya hedeflerine sahiptir.
2. Öğrenme etkinlikleri belirlenen hedeflere ulaşmayı teşvik eder.
3. Ders öğrenme hedefleri ölçülebilen, öğrencilerin bakış açılarıyla yazılmış ve dersin seviyesine uygun olarak tasarlanmış çıktılar tanımlar.
4. Öğrencilerin öğrenme hedeflerini nasıl karşılayacaklarına dair bilgilendirme, yeterli düzeyde ve açıkça ifade edilmiştir.
5. Ders kapsamında kullanılan yöntemler, materyaller ve sunulan destekler belirlenen çıktıları elde etmek için yeterlidir.
6. Her bir ders açıkça belirlenmiş beceri seviyesinden başlar ve öğrencinin daha yüksek beceri seviyesine geçişini kolaylaştırır.
7. Programları başarı ile tamamlayan tüm öğrencilere, sertifika ve diploma gibi başarı durumunu gösteren onaylı bir belge verilir.

Alanyazın Temel Alınarak Oluşturulan UEKS'nin Önemine Yönelik Uzaktan Eğitim Çalışanlarının Görüşleri Nelerdir?

Uzaktan eğitim kurumu çalışanlarının UEKS'nin önemine ilişkin görüşlerinin frekans dağılımları incelendiğinde standart maddelerinin çoğunlukla “Önemli” ve “Çok Önemli” görüşüne sahip olduğu görülmektedir. “Önemli” ve “Çok Önemli” görüşleri birlikte değerlendirildiğinde, standart maddelerinin tamamının %88'in üzerinde bir katılım oranı ile önemli olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç, uzaktan eğitim çalışanlarının büyük bir çoğunluğu, alanyazın temel alınarak uzman görüşü doğrultusunda belirlenen UEKS'nin önemli olduğunu düşünmektedir, şeklinde yorumlanabilir.

Belirlenen standart maddelerinin önemine yönelik ortalama puanlarını, envanterde “Fikrim Yok” ifadesine karşılık gelen 3 değeri ile karşılaştırıp, anlamlı bir fark olup olmadığını görmek için her bir standart maddesini kapsayan tek örneklem t testi uygulanmıştır. Tek örneklem t testi için test değeri 3 olarak belirlenmiştir. Test sonuçları incelendiğinde standart maddelerinin neredeyse tamamı için ($p < .05$) anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Sonuçlarda 3.17 ortalama ile 79. madde dikkat çeken madde olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu maddenin ortalama puanı ile 3 arasında anlamlı bir farklılığın ($p > .05$) olmayışı, bu madde için katılımcıların önemli veya önemsiz şeklinde her hangi bir fikir birliğinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu madde dışında kalan maddelerin ortalama puanları 3.63 ile 4.68 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Standart maddelerinin büyük bir çoğunluğunun (n=78, %80) “Çok Önemli” değer aralığına (4.21 – 5.00) karşılık geldiği, maddelerin %19’unun (n=18) “Önemli” değer aralığına (3.41 – 4.20) karşılık geldiği bulunmuştur. Sadece 79. Madde 3.17’lik ortalama ile “Fikrim Yok” değer aralığına (2.61 – 3.40) girerken, “Önemsiz” ve “Çok Önemsiz” değer aralığına (1.00 – 2.60) giren standart maddesine rastlanmamıştır. UEKS’nin önemine yönelik sunulan görüşler incelendiğinde “Önemsiz” ve “Çok Önemsiz” değer aralığına giren standart maddesinin olmaması, uzaktan eğitim çalışanlarının, alanyazın temel alınarak uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan uzaktan eğitim standartlarının önemi konusunda görüş birliğine sahip olduğunu göstermektedir. Standart maddelerinin hangi değer aralığına girdiğine dair detaylı liste Tablo 11’de verilmektedir.

Tablo 11. Standart Maddelerinin Önem Durumu Dağılımları

Önem Durumu	Standart Maddeleri
Çok Önemli	2, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97
Önemli	1, 4, 8, 9, 17, 25, 27, 30, 35, 36, 39, 40, 41, 48, 57, 64, 72, 80
Fikrim Yok	79
Önemsiz	---
Çok Önemsiz	---

En yüksek ortalama puanına sahip olan “61. Uzaktan eğitim programlarının teknoloji altyapısı etkili bir şekilde yönetilir ve desteklenir” (=4.68) maddesi ile “22. Kurum, uzaktan eğitim programını planlarken veya ders içeriklerini geliştirirken engelli bireylerin ihtiyaçlarını dikkate alır” (=4.67) maddesi en çok önem verilen maddeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Sırayı eşit ortalama puanlarına (=4.66) sahip olan “54. Kurum, öğrenci, ders, personel ve ödeme bilgilerini güvenli bir şekilde saklar ve yönetir” maddesi ile “70. Ders tasarımı, okunabilirliği kolaylaştırır ve dikkat dağılımını en aza indirir” maddeleri takip etmektedir. Buradan hareketle uzaktan eğitim çalışanlarının en çok alt yapı, engelli bireylerin ihtiyaçları, güvenlik ve ders tasarımına önem verdikleri söylenebilir.

UEKS’nin önemine ilişkin ortaya çıkan ortalama puanlarına göre sırayı takip eden “83. Öğretim yönetim sistemi düzenli ve kapsamlı bir şekilde yönetilir” (=4.64), “32. Öğrencinin başarısı ve becerileri değerlendirilir ve sonuçlar öğrenciye bildirilir” (=4.63), “62. Kurum, uzaktan eğitim materyallerinin hazırlanması ve dağıtılmasına yönelik telif hakları politikasına sahiptir” (=4.62) ve “91. Ders, öğrenme amaç ve/veya hedeflerine sahiptir” (=4.62), maddeleri yine en çok önemli görülen maddeler olarak sırayı takip etmektedir. Bu veriler uzaktan eğitim çalışanlarının öğretim yönetim sisteminin yönetimi ve yapısı, ölçme ve sonuçların ilanı, telif hakları ve dersin hedefleri konularına önem verdiği ve bu konularda standartların oluşturulması gerektiği düşüncesini desteklemektedir.

Ortalama puanı “Fikrim Yok” (2.61 – 3.40) kategorisine giren “79. Öğretim elemanları ve öğrenciler, ödevlerin teslim ve sonuçlarının açıklanma tarihleri konusunda birlikte karar verirler” maddesinin önemli olup olmadığı konusunda fikir ayrılığına dü-

şen uzaktan eğitim çalışanları bu maddeyi küçük sınıflar için önemli, büyük sınıflar için önemsiz görmektedirler. Madde içerisinde sınıf ile ilgili bilgi olmadığı için fikir ayrılığı oluşmakta ve bu madde “Fikrim Yok” kategorisinde değerlendirilmektedir.

Alanyazın Temel Alınarak Oluşturulan UEKS'nin Kullanılabilirliğine Yönelik Uzaktan Eğitim Çalışanlarının Görüşleri Nelerdir?

Uzaktan eğitim kurumu çalışanlarının UEKS'nin kullanılabilirliğine ilişkin görüşlerinin frekans dağılımları incelendiğinde standart maddelerinin çoğunlukla “Kullanılabilir” görüşüne sahip olduğu görülmektedir. Standart maddelerinin tamamının %73'lük bir katılım oranı ile kullanılabilir olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır. En düşük değere sahip olan 79. maddeyi katılımcılar %29.1 oranında kullanılabilir bulmuşlardır. Bu maddenin dışında kalan maddeleri kullanılabilir bulan katılımcıların yüzdeleri 50.0 ile 92.9 arasında değişmektedir. Bu sonuç, uzaktan eğitim çalışanlarının büyük bir çoğunluğu, alanyazın temel alınarak uzman görüşü doğrultusunda belirlenen UEKS'nin ülkemiz uzaktan eğitim uygulamaları için kullanılabilir olduğunu düşünmektedir, şeklinde yorumlanabilir.

Belirlenen standart maddelerinin kullanılabilirliğine yönelik ortalama puanlarını, envanterin 3'lü likert ölçeğinde “Kararsızım” ifadesine karşılık gelen 2 değeri ile karşılaştırıp, anlamlı bir fark olup olmadığını görmek için her bir standart maddesi için tek örneklem t testi yapılmıştır. Tek örneklem t testi için test değeri 2 olarak belirlenmiştir. Test sonuçları incelendiğinde standart maddelerinin neredeyse tamamı için ($p < .05$) anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farklılık uzaktan eğitim çalışanlarının bu standart maddelerini kullanılabilir gördüğü şeklinde yorumlanabilir. Sonuçlarda dikkati çeken tek madde 1.96 ortalama ile yine 79. madde olmuştur. Bu maddenin ortalama puanı ile “Kararsızım” ifadesine karşılık gelen 2 değeri arasında anlamlı bir farklılığın ($p > .05$) olmaması uzaktan eğitim çalışanlarının bu madde için kararsız kaldıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu maddenin dışında kalan maddelerin ortalama puanları 2.36 ile 2.91 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Standart maddelerinin neredeyse tamamı ($n=96$, %99) “Kullanılabilir” değer aralığına (2.33 – 3.00) karşılık gelmektedir. Sadece 79. Madde 1.96'lık ortalama ile “Kararsızım” değer aralığına (1.67 – 2.32) girerken, “Kullanılamaz” değer aralığına (1.00 – 1.66) giren standart maddesine rastlanmamıştır. UEKS'nin kullanılabilirliğine yönelik sunulan görüşler incelendiğinde “Kullanılamaz” değer aralığına giren standart maddenin olmaması, uzaktan eğitim çalışanlarının, alanyazın temel alınarak uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan uzaktan eğitim standartlarının uzaktan eğitim kurumlarında kullanılabilirliği konusunda görüş birliğine sahip olduklarını göstermektedir. Standart maddelerinin hangi değer aralığına girdiğine dair detaylı liste Tablo 12'de verilmektedir.

Tablo 12. Standart Maddelerinin Kullanılabilirlik Durumu Dağılımları

Kullanılabilirlik Durumu	Standart Maddeleri
Kullanılabilir	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97
Kararsızım	79
Kullanılamaz	---

En yüksek ortalama puanına sahip olan (=2.91) “38. Uzaktan eğitim için gerekli olan donanım, yazılım veya özel kaynak gereksinimleri açık bir şekilde öğrenciye bildirilir.” maddesi en çok kullanılabilir olduğu düşünülen madde olmaktadır. Bu bulgu, uzaktan eğitim çalışanlarının bir uzaktan eğitim kurumuna yeni kayıt yaptıran bir öğrencinin kendisinden neler beklendiğini bilmesi için bir takım bilgilendirmelerin yapılabileceği konusunun en çok uygulanabilir konu olarak karşımıza çıktığı şeklinde yorumlanabilir. Özellikle öğrencilerin sıklıkla kullandığı öğretim yönetim sistemi veya öğrenci bilgi sistemi üzerinden toplu veya kişiye özel duyurular kolaylıkla yapılabilmektedir.

En çok kullanılabilir olarak görülen 38. maddeyi eşit puanlarla (=2.88) “14. Çevrimiçi içerikler arasındaki gezinme yapısı mantıklı, tutarlı ve etkilidir” ve “31. Başarıyı değerlendirme ilkeleri açıkça belirtilir” maddeleri takip etmektedir. Bu maddelerde ortamın kullanılabilir olması ve değerlendirme ölçütlerinin açık olmasının önemi vurgulanmaktadır. Genel olarak öğretim yönetim sistemi hiyerarşik bir dallanma yapısına sahip oldukları için içerikler arasında gezinme kolay bir şekilde yapılabilmektedir. Burada kurumlara düşen sadece verilen ödev etkinliklerinin yanında ayrıca bu etkinliklerin nasıl değerlendirileceğinin de açıkça belirtilmesidir.

4. Sonuç ve Öneriler

Uzaktan eğitime yönelik standart belirleme çalışması kapsamında 10 farklı kurum veya kuruluşa ait uzaktan eğitim standartlarına ulaşılmıştır. Bu standartlarla oluşturulan madde havuzu 25 boyut altında toplanan 337 maddeden oluşmaktadır. Yapılan iki tur uzman görüşü alma aşaması ile Uzaktan Eğitim Kalite Standartları 10 boyut, 97 madde olarak belirlenmiştir. Öğretim Elemanı, Eğitim Programları ve Öğretim, Ölçme ve Değerlendirme, Kütüphane ve Öğrenme Kaynakları, Öğrenci Destek Hizmetleri, Kurumsal İşleyiş, Ders Geliştirme, Öğretme ve Öğrenme Süreci, Kurumun Misyonu ve Öğrenme Hedefleri ve Çıktılar şeklinde sıralanan boyutlar UEKS'nin boyutlarını oluşturmaktadır. Elde edilen bu sonuç, bir uzaktan eğitim programının tasarlanmasında dikkat edilmesi gereken boyutları içermesi açısından önem taşımaktadır. McNaught (2001) standart maddelerinin planlama, altyapı, destek hizmetleri, iletişim kanalları, geribildirimler, içerik standartları ve değerlendirme süreçleri ile güçlü bir bağlantısı olduğunu öne sürmektedir. Her bir boyut altında yer alan standart maddeleri, bir uzaktan eğitim programının başarı ile yürütülmesi için gereken asgari ölçütlere yol gösterici niteliktedir. Çalışma, hem kurumsal düzeyde hem de kurum çalışanları düzeyinde bu standartların sağlanmasına katkı sağlayacağı için sunulan uzaktan eğitimin niteliğini artırma noktasında önemlidir.

Uzaktan eğitimin kalitesini belirleme işi çeşitli paydaşların görüşlerini almaya ihtiyaç duyan oldukça karmaşık bir iştir (Jung, 2011). Haliyle yönetici, öğretim elemanı, teknik personel, akademik ve idari personel gibi uzaktan eğitim süreçlerinde yer alan farklı rollere sahip paydaşların, belirlenen UEKS için görüş bildirmeleri önem arz etmektedir. Belirlenen uzaktan eğitim standartlarının ne derece önemli ve kullanılabilir olduğunu belirlemek için farklı uzaktan eğitim birimlerinde, farklı pozisyonlarda görev alan uzaktan eğitim çalışanlarının görüşleri alınmıştır. Araştırma kapsamında görüş bildiren uzaktan eğitim çalışanları belirlenen uzaktan eğitim standartlarını çok önemli ve kullanılabilir bulmuşlardır. Bu sonuç iki tur uzman görüşü alınarak belirlenen UEKS'nin ülkemizde yürütülen uzaktan eğitim uygulamaları için önemli olduğunu ve bir uzaktan eğitim programının tasarlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi süreçlerinde rahatlıkla kullanılabileceğini göstermektedir. Çalışma kapsamında belirlenen UEKS'nin, uzaktan eğitim çalışanları tarafından önemli olduğu bulgusu yöneticiler, öğretim elemanları, personel ve öğrencilerin katılımı ile gerçekleşen çalışmalarda kalite standartlarının önemli bulunduğu sonucu ile örtüşmektedir (Fountain, 2006; IHEP, 2000; Uysal, 2011; Yeung, 2002).

Ülkemizde giderek yaygınlaşan uzaktan eğitim uygulamalarının niteliğini belirleyecek bir standarda ihtiyaç duyulmaktadır. Uzaktan eğitim kurumları kendi eksikliklerini görme noktasında, çalışma kapsamında oluşturulan Uzaktan Eğitim Değerlendirme Envanterini kullanabilirler. Çalışmanın standartları belirleme aşamasında uzaktan eğitimin bir diğer paydaşı olan öğrencilerin de görüşleri alınabilir. Standartların belirlenmesi aşamasında dört üniversitenin uzaktan eğitim çalışanlarından bilgi alınmıştır. Daha fazla üniversite uygulamaya katılarak örneklem sayısı artırılabilir.

5. Kaynakça

- Aktan, C. C., & Gencel, U. (2007). Yükseköğretimde Akreditasyon. C. C. Aktan içinde, *Değişim Çağında Yüksek Öğretim*. İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını.
- Alexander, S., & Golja, T. (2007). Using Students' Experiences to Derive Quality in an e-Learning System: An Institution's Perspective. *Educational Technology & Society*, 10(2), 17-33.
- Alley, L. R., & Jansak, K. E. (2001). The Ten Keys to Quality Assurance and Assessment in Online Learning. *Journal of Interactive Instruction Development*, 13(3), 3-18.
- Barker, K. C. (2007). E-learning Quality Standards for Consumer Protection and Consumer Confidence: A Canadian Case Study in E-learning Quality Assurance. *Educational Technology & Society*, 10(2), 109-119.
- Benson, A. D. (2003). Dimensions of Quality in Online Degree Programs. *The American Journal of Distance Education*, 17(3), 145-159.
- Bridgland, A., & Goodacre, C. (2005). Benchmarking in Higher Education: a Framework for Benchmarking for Quality Improvement Purposes. In *Proceedings EDUCAUSE Australasia*. Auckland, New Zealand.
- Brown, R. (2000). The New UK Quality Framework. *Higher Education Quarterly*, 54(4), 323-342.
- Chao, T., Saj, T., & Tessier, F. (2006). Establishing a Quality Review for Online Courses. *EDUCAUSE QUARTERLY*, 3, 32-39.

- CHEA. (2001, 8 5). *Glossary of Key Terms in Quality Assurance and Accreditation*. 4 24, 2013 tarihinde Council for Higher Education Accreditation: <http://www.uv.es/alfa-acro/documentos/documentosinteres/29.htm> adresinden alındı
- Chickering, A. W., & Gamson, Z. F. (1987). Seven Principles for Good Practice in Undergraduate Education. *AAHE Bulletin*, 3-7.
- Chickering, A. W., & Ehrmann, S. C. (1996, October). Implementing the Seven Principles: Technology as Lever. *AAHE Bulletin*, 3-6.
- Clark, P. M. (2003). Quality in the Digital Age. *The Quality Dialogue Integrating Quality Cultures in Flexible, Distance and eLearning* (s. 1-5). Rhodes, Greece: 2003 EDEN Annual Conference.
- Çabuk Anaper, S. N., Uluçay, D. T., & Çabuk, A. (2013). Accreditation of Online And Distance Learning Programs: Online GIS Education Program Experience. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 14(1), 231-244.
- Çolak, C., Kokoç, M., & Karal, H. (2011). Uzaktan Eğitimde Akreditasyon. *International Educational Technology Conference IETC*, (s. 2071-2079). İstanbul.
- Darcy, S. M. (2009). The Evolution of Standards for Distance Learning in Higher Education: Back to the Future. *PAACE Journal of Lifelong Learning*, 18, xx-xx.
- Deming, W. E. (1982). *Out of the Crisis: Quality, Productivity and Competitive Position*. Cambridge, MA: MIT Center for Advanced Engineering Study.
- Ehlers, U. D. (2007). Quality Literacy — Competencies for Quality Development in Education and e-Learning. *Educational Technology & Society*, 10(2), 96-108.
- Ehlers, U. D., Goertz, L., Hildebrandt, B., & Pawlowski, J. M. (2005). *Quality in e-Learning: Use and Dissemination of Quality Approaches in European e-Learning: A study by the European Quality Observatory*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Fountain, S. (2006). *An Investigation into Quality Assurance in Internet-Based Education as Defined by Higher Education Organizations*. Minnesota: Yayınlanmış Doktora Tezi, Capella University.
- Frydenberg, J. (2002). Quality Standards in eLearning: A Matrix of Analysis. *The International Review Of Research In Open And Distance Learning*, 3(2).
- Grabowska, A. (2003). Searching for Evaluation Procedures for Web Based Courses – Cases From EU Projects. *The Quality Dialogue: Integrating Quality Cultures in Flexible, Distance and eLearning* (s. 226-231). Rhodes, Greece: European Distance Education Network.
- GRCC. (2012). *GRCC Distance Learning Standards*. 11 10, 2012 tarihinde Grand Rapids Community College: <http://cms.grcc.edu/grccdstandards> adresinden alındı
- Gürol, M., & Sevindik, T. (2004). Uzaktan Eğitimin Teknoloji Boyutu. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Herrington, A., Herrington, J., Oliver, R., Stoney, S., & Willis, J. (2001). Quality Guidelines for Online Courses: The Development of an Instrument to Audit Online Units. *18th Conference of the Australasian Society for Computers in Learning in Tertiary Education* (s. 263-270). Melbourne: ECU Publications.
- Hopkins, P., Jackson, N., & Webb, R. (2003). Keeping it Up to Scratch Maintaining the Quality of a Large Scale CPD Project in the UK. *The Quality Dialogue: Integrating Quality Cultures in Flexible, Distance and eLearning* (s. 246-252). Rhodes, Greece: European Distance Education Network.
- IDECC. (2005, 02 25). *Distance Education Standards*. 12 12, 2012 tarihinde The International Distance Education Certification Center: <https://www.idecc.org/content.cfm?page=Downloads> adresinden alındı

- IHEP. (2000). *Quality On the Line: Benchmarks for Success in Internet-Based Distance Education*. Washington, DC: The Institute for Higher Education Policy.
- Jung, I. (2011). The Dimensions of e-Learning Quality: from the Learner's Perspective. *Educational Technology Research and Development*, 59(4), 445-464.
- Juran, J. M., & Godfrey, A. B. (1999). *Juran's Quality Handbook* (5th Edition b.). (R. E. Hoogstoel, & E. G. Schilling, Dü) New York: McGraw-Hill.
- Koçdar, S. (2011). Uzman Görüşlerine Göre Türkiye'de Uzaktan Eğitim Programlarının Akreditasyonu. Yayınlanmış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lee, J., & Dziuban, C. (2002). Using Quality Assurance Strategies for Online Programs. *Educational Technology Review*, 10(2), 69-78.
- Lockee, B. B., Burton, J. K., & Potter, K. R. (2010). Examining Standards for Distance Education Systems. *New Educational Paradigm for Learning and Instruction* (s. 1-10). The 11th International Conference on Education Research.
- Marshall, S. (2004). E-learning Standards: Open Enablers of Learning or Compliance Strait Jackets? R. Atkinson, C. McBeath, D. Jonas-Swyer, & R. Phillips (Dü.), *Beyond the comfort zone: Proceedings of the 21st ASCILITE Conference* içinde (s. 596-605). Perth, West Australia: Australasian Society for Computers in Learning in Tertiary Education.
- McNaught, C. (2001). Quality Assurance for Online Courses: From Policy to Process to Improvement? *Annual Conference of the Australasian Society for Computers in Learning in Tertiary Education (ASCILITE 2001)* (s. 435-442). Melbourne, Australia: In Meeting at the Crossroads.
- NCPSA. (2010, 3 29). *Recommended Standards for Distance Education*. 12 12, 2012 tarihinde National Council for Private School Accreditation: http://www.ncpsa.org/technology/distance_education_standards_adresinden_alindi
- Olson, C. A., & Shershneva, M. B. (2004). Setting Quality Standards for Web-Based Continuing Medical Education. *The Journal of Continuing Education in the Health Professions*, 24, 100-111.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41,50. <http://www.jstor.org/stable/1251430> adresinden alındı
- Pawlowski, J. M., Barker, K. C., & Okamoto, T. (2007). Foreword: Quality Research for Learning, Education, and Training. *Educational Technology & Society*, 10(2), 1-2.
- Poumay, M. (2003). Quality Criteria as a Powerful Tool for Training, Awareness Raising and Evaluation Illustrations through Contrasted Uses. *The Quality Dialogue: Integrating Quality Cultures in Flexible, Distance and eLearning* (s. 179-182). Rhodes, Greece: European Distance Education Network.
- Rathsman, I., & Sjölund, M. (2003). The Swedish Net University, Quality Issues. *The Quality Dialogue: Integrating Quality Cultures in Flexible, Distance and eLearning* (s. 243-245). Rhodes, Greece: European Distance Education Network.
- Schulte, M. (2011). The Foundations of Technology Distance Education: A Review of the Literature to 2001. *The Journal of Continuing Higher Education*, 59(1), 34-44.
- Scull, W. R., Kendrick, D., Shearer, R., & Offerman, D. (2011). The Landscape of Quality Assurance in Distance Education. *Continuing Higher Education Review*, 75, 138-149.
- Uysal, Ö. (2011). Meslek Yüksekokullarında Çevrimiçi Derslerin Kalite Standartlarına Yönelik Bir Araştırma. Eskişehir: Yayınlanmış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Uysal, Ö., & Kuzu, A. (2011). Çevrimiçi Eğitimde Kalite Standartları: Amerika Örnekleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 1(1), 49-74.
- van de Bunt-Kokhuis, S. (2003). e-Learning and the Quality of Knowledge in a Globalised World. *The Quality Dialogue: Integrating Quality Cultures in Flexible, Distance and eLearning* (s. 6-11). Rhodes, Greece: European Distance Education Network (EDEN).
- Yang, S. J., Chen, I. Y., Kinshuk, & Chen, N. -S. (2007). Enhancing the Quality of e-Learning in Virtual Learning Communities by Finding Quality Learning Content and Trustworthy Collaborators. *Educational Technology & Society*, 10(2), 84-95.
- Yeung, D. (2002). Toward an Effective Quality Assurance Model of Web-Based Learning: The Perspective of Academic Staff. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 5(2).
- Yükseltürk, E., & Bulut, S. (2007). Predictors for Student Success in an Online Course. *Educational Technology & Society*, 10(2), 71-83.

Extended Abstract

Experienced rapid growth in Web-based technology, the proliferation of virtual learning communities and led to become more complex with the increasing amount of information (Yang, Chen, Kinshuk, & Chen, 2007; Schulte, 2011). If the rapid increase in the amount of information thanks to the Internet, unfortunately, this does not mean that the growing increase in the quality of information (van de Bunt-Kokhuis, 2003; Scull, Kendrick, Shearer, & Offerman, 2011). Accreditation of distance education has become indispensable situation to tackle the emerging quality problems (Gürol & Sevindik, 2004). However, needs to make detailed studies on the determination of the standard which is one of the cornerstones of the accreditation process (Aktan & Gencil, 2007; Uysal & Kuzu, 2011). In this research, it is aimed to determine the Distance Education Quality Standards based on data obtained from a detailed literature review and document analysis in accordance with the expert opinions and find out distance education professionals' views about the importance and usability of these standards.

In this study, exploratory design was used which start from quantitative methods continues to qualitative methods. In the qualitative part of the study, a document analysis was conducted on distance education standards identified by international distance education institutions.

Distance education standards of 10 different institutions or organizations have been reached in the process of defining distance education standards. The item pool including these standards consists of 337 substances collected under the 25 dimensions. All of the selected standard items were evaluated in two rounds (9 participants at first round, 14 participants at second round) by distance education experts and finally those items were determined as Distance Education Quality Standards.

Distance Education Quality Standards consist of these dimensions; Instructor, Curriculum and Instruction, Measurement and Assessment, Libraries and Learning Resources, Student Support Services, Institutional Functioning, Course Development, Teaching and Learning Process, Mission of the Institution and Learning Goals and Outcomes.

In the quantitative part of the study, the opinions of distance education professionals regarding the importance and usability of the standards was taken by Inventory of Distance Education Standards. The inventory was administrated to distance education center staff of Ankara University, Gazi University, İstanbul University and Sakarya University which were

selected through convenient sampling method from minimum four years of experience in distance education.

Distance education staff has different roles such as managers, instructors, technical personnel and content developer. 56 participants expressed the opinion to the Inventory of Distance Education Standards.

Distance education workers who delivered opinion in this research have found the specified standards of distance education are very significant and usable. These results shows that these distance education quality standards defined by two rounds of expert opinion is important for distance education applications implemented in our country and can be used easily in the process of design, implementation and evaluation of a distance education program.